

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελληνική Οικονομία

Ενότητα: Διάλεξη Δέκατη τρίτη

Κορρές Γεώργιος

Τμήμα Γεωγραφίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

1. Σκοποί ενότητας	4
2. Περιεχόμενα ενότητας	4
2.1 Διάλεξη Δέκατη τρίτη	4
2.1.1 Το Πλαίσιο της Οικονομικής Πολιτικής	4
2.1.2 Ο σχεδιασμός και το πλαίσιο της οικονομικής ανάπτυξης και περιφερειακής ανάπτυξης	7
2.1.3 Συμπεράσματα	8

1. Σκοποί ενότητας

2. Περιεχόμενα ενότητας

2.1 Διάλεξη Δέκατη τρίτη

2.1.1 Το Πλαίσιο της Οικονομικής Πολιτικής

Οι εξελίξεις στην Ελληνική οικονομία σχετίσθηκαν με τις διάφορες συνθήκες που διαμόρφωσαν την οικονομική πολιτική που ασκήθηκε, (όπως λ.χ. οι πετρελαϊκές κρίσεις, η είσοδος στην ΕΕ και οι υψηλές αμυντικές δαπάνες).

Η μεταπολεμική ανάπτυξη βασίσθηκε κυρίως στην αύξηση της εσωτερικής ζήτησης, στην οικοδομική δραστηριότητα, στην ελαφρά βιομηχανία και στις υπηρεσίες; όμως με την αλλαγή των συνθηκών (όπως λ.χ. της εσωτερικής ζήτησης, τον περιορισμό στην αύξηση των άδηλων πόρων), η εξειδίκευση και ο προσανατολισμός της Ελληνικής οικονομίας μετά και από την ένταξη στην Ε.Ε. έπρεπε να αλλάξει εξ' ολοκλήρου. Βέβαια για να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο είναι αναγκαίο να παρακολουθούμε τις τρέχουσες εξελίξεις και οι βραχυχρόνιες παρεμβάσεις πρέπει να στηρίζονται σε μία γενικότερη θεώρηση της μελλοντικής πορείας της οικονομίας.

Πίνακας 11: Δείκτες Ευημερίας και Κοινωνικής Πολιτικής

	Υγεία- Δαπάνε ς ως % ΑΕΠ- 1981	Υγεία- Δαπάν ες ως % ΑΕΠ- 1991	Εκπαίδευ ση Δαπάνες ως % ΑΕΠ- 1991	Συνολικά Δημόσια Έξοδα για Κοινωνική Προστ. ως % ΑΕΠ- 1980	Συνολικά Δημόσια Έξοδα για Κοινωνική Προστ. ως % ΑΕΠ- 1989	Επιδόματα Ανεργίας- (Ε.Ε.1994--) Διάρκεια 1 ^{ης} μήνες & Αναλογία Μισθού	Επιδόματα Ανεργίας- (Ε.Ε.—1994--) Μετά από 1 ^η περίοδο σε μήνες & Αναλογία Μισθού		
Βέλγιο	7,2	8,1	5,4	28	26,7	12	79	Άνευ Όριου	55
Δανία	6,8	7	6,1	28,7	29,8	30	73	Άνευ Όριου	63
Γαλλία	7,9	9,1	5,4	25,4	27,6	12	80	Άνευ Όριου	33-67
Γερμανία	8,7	9,1	4	28,7	27,5	12	63	Άνευ Όριου	56
Ελλάδα	4,5	4,8	3,0	12,2	20,7	12	28	0	0
Ολλανδία	8,2	8,7	5,6	30,8	31	24	74	Άνευ Οριου	46
Ιρλανδία	8,8	8	5,5	21,6	20,2	12	41	Άνευ Οριου	32-35
Ιταλία	6,7	8,3	4,1	19,4	23,1	6	30	0	0
Λουξεμβούργ ο	7,1	6,6	5,8	26,5	25,2	12	85	Άνευ Οριου	46
Πορτογαλία	6,4	6,2	5,5	14,7	16,6	21	81	21	44
Ισπανία	5,8	6,5	4,5	18,1	20,1	6	80	18	70
Βρετανία	6,1	6,6	5,3	21,5	21,9	12	23	Άνευ Οριου	23

E.E.-12	7	7,4	5	24,4	25,2
ΗΠΑ		13,3	5,5		14,6
Ιαπωνία		6,8	3,7		

Πηγή: E.E.

Όσον αφορά την προσπάθεια που γίνεται με την προώθηση των επενδύσεων ιδιαίτερη σημασία έχουν τα παρακάτω μεγέθη. Οι δημόσιες επενδύσεις παίζουν τον πρώτο καθοριστικό ρόλο, αφού συντελούν στην προώθηση των εξαγωγών και στη συγκράτηση της εισαγωγικής διεισδύσεως. Για την καταπολέμηση των πληθωριστικών πιέσεων είναι απαραίτητη η μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων η οποία συμβάλλει και στην καταπολέμηση του ακριβού χρήματος και της επενδυτικής σταθερότητας. Αυτό θα επιτευχθεί με τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης, την πάταξη της φοροδιαφυγής και τη μείωση των τρεχουσών δαπανών σε συνάρτηση με μία συγκρατημένη εισοδηματική πολιτική στο δημόσιο τομέα, λαμβάνοντας πάντα υπόψη μας τους περιορισμούς που απορρέουν από τη συμμετοχή μας στην ΕΕ. Στον Πίνακα 11 παρουσιάζονται τα μεγέθη για τους δείκτες της κοινωνικής πολιτικής και της ευημερίας στα κράτη μέλη της Ε.Ε.

Η **νομισματική πολιτική** θα πρέπει να δίδει προτεραιότητα στην εκλογίκευση της διάρθρωσης των επιτοκίων, με την καθιέρωση κατώτατου επιτοκίου χορηγήσεων για τα βραχυπρόθεσμα δάνεια, κατά μία μονάδα υψηλότερου από τα επιτόκια καταθέσεων ταμειυτηρίου στις εμπορικές τράπεζες.

Αντίστοιχα η **δημοσιονομική πολιτική** πρέπει να παίζει πρωτεύοντα ρόλο στην σταθεροποιητική προσπάθεια. Η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να στοχεύει στη συγκράτηση του ρυθμού αύξησης των δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού και στην παράλληλη αύξηση των φορολογικών εσόδων από την πάταξη της φοροδιαφυγής. Η μείωση των δαπανών συνήθως επιχειρείται με το συστηματικό έλεγχο των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών, με σκοπό τον περιορισμό των ελλειμμάτων τους, με συμπίεση των δαπανών λειτουργίας τους και με βαθμιαία αναπροσαρμογή των τιμολογίων τους.

Το μέγεθος και οι σημαντικές επιδράσεις που ασκεί στα κρίσιμα μεγέθη της οικονομίας το τμήμα του Δημοσίου τομέα που αφορά τη διαχείριση των διαφόρων κρατικών δραστηριοτήτων, εξηγεί την έμφαση που δίνεται για την υιοθέτηση μέτρων που οδηγούν στη σταθεροποίηση της οικονομίας. Ιδιαίτερη προσοχή και εξέταση χρειάζονται οι δραστηριότητες που ασκούνται από τις δημόσιες επιχειρήσεις, η διαχείριση των οποίων παρακολουθείται στα πλαίσια του προϋπολογισμού κάθε χρήσεως. Ο στόχος τους είναι η διαρκή βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους, καθώς και η συμβολή τους στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Οι επιχειρήσεις αυτές ΔΕΗ, ΟΤΕ παράγουν και προσφέρουν βασικές υπηρεσίες οι οποίες είναι αναγκαίες σε όλες τις παραγωγικές μονάδες.

Όσον αφορά τον δημοσιονομικό δανεισμό που θα απαιτηθεί για την κάλυψη των αναγκών σε κεφάλαια των Δημοσίων Επιχειρήσεων προβλέπεται να είναι μικρότερος έναντι του προηγούμενου έτους. Αυτό σημαίνει ότι ο κρατικός προϋπολογισμό θα επιβαρυνθεί λιγότερο. Ως προς αυτό πρέπει να διατυπωθούν όμως κάποιες επιφυλάξεις οι οποίες στηρίζονται σε παραδείγματα του παρόντος. Θα πρέπει να επιστημονούμε ότι όλα τα παραπάνω αφορούν την αντιμετώπιση των προβλημάτων

των Δημοσίων Επιχειρήσεων, βραχυχρόνια. Η μακροχρόνια λύση του προβλήματος τούτου, απαιτεί τη λήψη πιο δραστικών μέτρων.

Είναι λοιπόν κοινά αποδεκτό απ' όλες τις κοινωνικές και πολιτικές πλευρές η κρισιμότητα της δημοσιονομικής μας καταστάσεως λόγω των ελλειμμάτων που έχουν συσσωρευτεί, όσο και η ανάγκη άμεσης και αποτελεσματικής αντιμετώπισης. Ένας βασικός λόγος που επιβάλλει αντιμετώπιση του προβλήματος τούτου είναι και οι υποχρεώσεις που έχει η χώρα μας-όπως έχουμε αναφέρει-μετά τη συμφωνία του Μάαστριχ. Αυτός όμως είναι ένας εξωτερικός παράγοντας αρκετά σημαντικός που δεν υπερβαίνει όμως σε σπουδαιότητα την κατάσταση της οικονομίας στη χώρα μας, η οποία επιβάλλει την επαγρύπνηση της οικονομικής πολιτικής.

Η έμφαση σωστά δίνεται στις δημόσιες δαπάνες οι οποίες δείχνουν μέχρι την τώρα πορεία τους μία αδικαιολόγητη ανελαστικότητα. Το μέρος των Δημοσίων Δαπανών που αφορά το δημόσιο χρέος, πρέπει να υπάρξει κάποια μείωση των επιτοκίων, που συναρτάται από την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Πως όμως θα επιτευχθεί μία μείωση των Δημοσίων Δαπανών όσον αφορά συντάξεις και μισθούς; Όχι βέβαια με απολύσεις, αλλά με την εφαρμογή ενός προγράμματος εθελούσιας εξόδου δημοσίων υπαλλήλων. Παρόλα αυτά αν επιτευχθεί η εξάντληση των δυνατοτήτων περιορισμών των δημοσίων δαπανών ως συνέπεια των παραπάνω η μείωση του ελλείμματος δεν θα ήταν επαρκής για τη σταθεροποίηση που επιδιώκουμε.

Είναι επομένως σαφές ότι πρέπει να εφαρμοστεί μία πολιτική μείωσης των δαπανών και αύξηση των φορολογικών εσόδων μέσω της πάταξης της φοροδιαφυγής. Δηλαδή η εφαρμογή ενός πλεονασματικού προϋπολογισμού. Η πολιτική αυτή και η πάταξη της φοροδιαφυγής χρειάζονται αρκετό χρονικό διάστημα-κοινωνική αποδοχή, κατάλληλη υποδομή-πράγμα που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πρέπει να αναζητηθούν νέες πηγές απόδοσης οι οποίες θα έχουν άμεση αποτελεσματικότητα στην επίτευξη της σταθεροποίησης. Συγχρόνως η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού που πρόσφατα άρχισε να πραγματοποιείται βρίσκεται σε κρίσιμη φάση.

Αν και η επιβολή νέων φόρων σε είδη ευρείας κατανάλωσης, έχουν εφαρμοστεί στην αρχή μίας πολιτικής σταθεροποίησης και στον Ευρωπαϊκό χώρο και στην Ελλάδα λόγω της μεγάλης εισπρακτικής απόδοσης που έχουν, οι σοβαρές παρενέργειες που δημιουργούν από τη συνεχή χρησιμοποίηση δεν έγκειται για την παρούσα κατάσταση στη χώρα μας.

Τέτοια μέτρα όπως αυτά που αναφέρθηκαν αν εφαρμοστούν θα επιβαρύνουν την οικονομία από τη μία μέσω της αύξησης του πληθωρισμού που προσπαθούμε να ελαττώσουμε και από την άλλη δημιουργώντας κοινωνικό κόστος-υπέρμετρη πίεση χαμηλότερων εισοδηματικών τάξεων-το οποίο έχει σοβαρές οικονομικές συνέπειες όπως οικονομική αβεβαιότητα που ενισχύουν τις πληθωριστικές προσδοκίες και αποθαρρύνουν την επενδυτική δραστηριότητα. Η λήψη φορολογικών μέτρων των χαμηλότερων εισοδηματικών στρωμάτων αποδείξαμε ότι κρύβει κινδύνους. Αυτό δεν σημαίνει ότι αν κριθεί ότι για την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού πρέπει να αυξηθούν τα κρατικά έσοδα μέσω της φορολογίας δεν θα έχουμε διέξοδο. Συμπεραίνουμε ότι στη διαδικασία σταθεροποίησης, τα μέτρα που θα ληφθούν κάθε φορά θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα ρεαλισμού φαντασίας και σε μικρό χρονικό

διάστημα να επιτυγχάνεται το άριστο αποτέλεσμα με τις ελάχιστες δυνατές παρενέργειες.

2.1.2 Ο σχεδιασμός και το πλαίσιο της οικονομικής ανάπτυξης και περιφερειακής ανάπτυξης

Η περιφερειακή ανάπτυξη βασίζεται στην αξιοποίηση και στην ανάπτυξη των δυνατοτήτων της περιφέρειας. Ήδη από την δεκαετία του 1950 θεσπίστηκαν ιδιαίτερα κίνητρα για την τόνωση των περιφερειακών προγραμμάτων των δημοσίων επενδύσεων καθώς επίσης και για την προσέλκυση των ξένων ιδιωτικών επενδύσεων στην περιφέρεια. Τα βασικά κίνητρα στις δεκαετίες 1960 και 1970 αφορούσαν περισσότερο τα κίνητρα φορολογικού χαρακτήρα (όπως λ.χ. κίνητρα για αφορολόγητες εκπτώσεις και αυξημένες αποσβέσεις), καθώς επίσης και τα κίνητρα επιδότησης επιτοκίου δανεισμού (για τους επενδυτές). Όμως η άνιση ανάπτυξη με την υπέρ-συγκέντρωση των δημοσίων υπηρεσιών στα μεγάλα αστικά κέντρα, η εγκατάλειψη της υπαίθρου με την εσωτερική και την εξωτερική μετανάστευση και η συγκέντρωση των ιδιωτικών και δημοσίων επενδύσεων σε βασικά έργα υποδομής στις μεγάλες πόλεις επέτειναν την κατάσταση και την άνιση ανάπτυξη μεταξύ περιφέρειας και αστικών κέντρων. Η θέσπιση των Νόμων 1116/1981 και 1262/1982 καθώς επίσης και του Νόμου 1892/1990 απέβλεπαν κυρίως στην ενθάρρυνση και στην αύξηση των επενδύσεων (μέσω του συστήματος της επιχορήγησης των επενδύσεων). Με το σύστημα της επιχορήγησης των επενδύσεων, η χώρα διαιρείται σε τέσσερις περιφέρειες όπου δίδεται έμφαση στην επιχορήγηση των ξένων επενδύσεων στην περιφέρεια εκτός από τα μεγάλα αστικά κέντρα Αθήνα και Θεσσαλονίκη που δεν επιχορηγούνται πλέον. Παρά όμως την βελτίωση που πρόσκαιρα παρατηρήθηκε στην προσέλκυση των επενδύσεων, δεν παρατηρήθηκε ανάκαμψη στον τομέα της περιφερειακής ανάπτυξης γιατί η ισχυροποίηση των νέων κινήτρων συνέπεσε με την γενική κρίση της Ελληνικής οικονομίας στην δεκαετία του 1980 και την γενική πτώση της επενδυτικής δραστηριότητας στην χώρα (γεγονός που υποβοηθήθηκε από την αυξανόμενη γραφειοκρατία και τις συχνές τροποποιήσεις των σχετικών νόμων). Τους βασικούς άξονες που θα πρέπει μια κοινωνική και οικονομική πολιτική να βασισθεί, και να ενισχυθούν για την κοινωνική ευημερία και οικονομική ευρωστία ενός σύγχρονου κράτους, καταγράφει ο ακόλουθος Πίνακας 12.

Πίνακας 12: Βασικοί Άξονες Κοινωνικής και Οικονομικής Πολιτικής σε μια σύγχρονη Κοινωνία

Εργασία:	Ευημερία:
Αγορά-Εργασίας και Ανθρώπινο Δυναμικό: --πολιτική ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού --μακρο-οικονομική-κοινωνική πολιτική	Κοινωνικές Μεταβιβάσεις: --άμεσα --κοινωνική υποδομή --κοινωνική βοήθεια
Κατοχύρωση των Συνθηκών Εργασίας -Υγιεινής και Ασφάλειας: --ελάχιστο μισθό και δικαιώματα εργαζομένων --εργασιακό χρόνο και ποιότητα συνθηκών εργασίας	Κοινωνικές Μεταβιβάσεις: --έμμεσα --επιδόματα και απαλλαγές φόρου -επιδότηση προϊόντων
Βιομηχανικές Σχέσεις: --υποδομή για συλλογικές διαπραγματεύσεις	Κοινωνικές Υπηρεσίες: --υποχρεωτική εκπαίδευση

--δημοκρατία στον εργασιακό χώρο
--κοινωνικός διάλογος & πολιτική διαπραγματεύσεων

--πρόνοια/ υγεία
--πολιτική οικισμού
--κοινωνική εργασία

Γενετικές Διαφορές και Κοινωνική Ανισότητα:

--αποφυγή διάκρισης φύλου, ηλικίας και χρώματος στη
εργασία

--καταμερισμός εργασίας (ανάλογα με την ειδίκευση, τα
ειδικά άτομα με ανάγκες κ. ά.)

Πίνακας 13: Προβλέψεις Βασικών μεγεθών- Ποσοστιαίες μεταβολές

	1997	1998	1999	2000
Εξαγωγές	5,3	5,5	5,0	5,8
Εισαγωγές	5,4	4,5	5,0	6,0
Εμπορικό Έλλειμμα	- 0,8	- 0,4	- 0,7	- 0,9
ΑΕΠ	6,9	4,5	3,1	2,8
Βιομηχανική Παραγωγή	1,6	7,0	8,0	9,0
Ανεργία	10,3	10,0	9,8	9,4
Δημοσιονομικό Έλλειμμα	- 4,0	- 2,7	- 2,5	- 2,1
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	- 4,1	- 4,0	- 4,1	- 4,3

Πηγή: Ο.Ο.Σ.Α.

Ιδιαίτερα ενθαρρυντική είναι η πορεία της Ελληνικής οικονομίας και η εξέλιξη των βασικών μακρο-οικονομικών μεγεθών, σύμφωνα με την ανάλυση / έκθεση του Ο.Ο.Σ.Α. Η εξέλιξη των βασικών μακρο-οικονομικών μεγεθών για τα επόμενα χρόνια παρουσιάζεται στον Πίνακα 13, σύμφωνα με τις αναλύσεις και τις προβλέψεις του Ο.Ο.Σ.Α.. Για να ενισχυθεί όμως περαιτέρω η ανάπτυξη και η βελτίωση των μακρο-οικονομικών μεγεθών της οικονομίας χρειάζεται η μακρο-οικονομική πολιτική να ενισχυθεί περισσότερο και η δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει να φέρει το κύριο βάρος της προσαρμογής καθώς το έλλειμμα διατηρείται σε υψηλά επίπεδα (το δημόσιο χρέος ξεπερνά το 100 % του ΑΕΠ). Τέλος απαιτούνται γενναίες μεταρρυθμίσεις των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και υγείας, καθώς επίσης και στον χώρο των δημοσίων οργανισμών και του τραπεζικού τομέα. Απαραίτητες προϋποθέσεις για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της Ελλάδας θεωρείται η σύγκλιση των βασικών οικονομικών μεγεθών με αυτά των άλλων κρατών μελών της Ε.Ε. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθούν στα ακόλουθα μεγέθη, όπως λ.χ. στην μείωση των ελλειμμάτων του δημοσίου τομέα, στην μείωση των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού, (και στην μείωση του εξωτερικού δανεισμού), στην μείωση του πληθωρισμού, στην αύξηση των επενδύσεων καθώς επίσης και στην αύξηση της παραγωγικότητας, στην βελτίωση και στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των Ελληνικών επιχειρήσεων, στην αύξηση της απασχόλησης, στην αύξηση των εξαγωγών και τέλος στην πάταξη της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας.

2.1.3 Συμπεράσματα

Η εξέλιξη και τα κυριότερα προβλήματα των σημαντικότερων τομέων και μεγεθών της Ελληνικής οικονομίας συνοψίζονται ως ακολούθως:

Η **αγροτική οικονομία** που περιλαμβάνει την γεωργία, κτηνοτροφία και αλιεία απασχολεί ένα σημαντικό τμήμα του ενεργού πληθυσμού και τροφοδοτεί άλλους τομείς και τα αστικά κέντρα με ανθρώπινο δυναμικό και πρώτες ύλες, ενώ οι εξαγωγές των γεωργικών προϊόντων καλύπτουν το 1/3 του εισαγόμενου συναλλάγματος. Τα μεγάλα μειονεκτήματα της **γεωργίας** είναι η χαμηλή παραγωγικότητα, τα φτωχά ορεινά εδάφη, ο μικρός κλήρος (λ.χ. το μέσο μέγεθος γης ανά αγροτική εκμετάλλευση είναι 37 στρέμματα, ενώ στα κράτη της Ε.Ε είναι 168 στρέμματα), η σύνθεση του αγροτικού πληθυσμού και το μικρό σχετικά μορφωτικό επίπεδο (όπου το ποσοστό των νέων ολοένα και μειώνεται και μεγαλώνει το ποσοστό των μεγάλων ηλικιών, έτσι το 1951 οι αγρότες με ηλικία μικρότερη των 29 ετών ήσαν 57% του συνολικού αγροτικού πληθυσμού, το 1981 έφθασαν το 41%), η έλλειψη μεγάλων βασικών έργων υποδομής (όπως λ.χ. εγγειοβελτικών έργων), καθώς επίσης και η εφαρμογή συστημάτων παλαιάς τεχνολογίας και η έλλειψη σύγχρονων τεχνολογικών μεθόδων.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών οι εκάστοτε κυβερνήσεις εφάρμοσαν το σύστημα του **αναδασμού** με σκοπό την αντικατάσταση των μικρών κλήρων με μεγαλύτερους κλήρους, την αύξηση των εγγειοβελτικών έργων, την εφαρμογή νέων και πιο σύγχρονων τεχνολογικών μεθόδων καθώς επίσης και την μείωση του κόστους παραγωγής. **Αναδασμός** καλείται το σύστημα της αντικατάστασης της πολυτεμαχισμένης και διασκορπισμένης αγροτικής γης με συνεχές και ενιαία αγροτικά τεμάχια.

Η **μεταποίηση** στην Ελλάδα την δεκαετία του 1950 περιελάμβανε μικρές βιομηχανίες, (με ειδίκευση στην παραγωγή καταναλωτικών προϊόντων, όπως λ.χ. τρόφιμα, ποτά, καπνά και υφαντικά) με μικρά κεφάλαια, χαμηλή παραγωγικότητα και μικρό κύκλο εργασιών. Στην δεκαετία του 1960 ιδρύθηκαν νέες μεγάλες επιχειρήσεις, ενώ πολλές από τις μικρές βιοτεχνίες συγκεντρώθηκαν και δημιούργησαν μεγάλες μεταποιητικές και βιομηχανικές μονάδες. Παράλληλα αυτή την περίοδο εμφανίζεται η βαριά βιομηχανία με την ίδρυση των Ελληνικών ναυπηγείων, της βιομηχανίας αλουμινίου, της βιομηχανίας λιπασμάτων, της χαλυβουργικής και των Ελληνικών διύλιστηρίων, με προορισμό να καλύψουν την εσωτερική κατανάλωση αλλά και να αυξήσουν τις εξαγωγές. Στην δεκαετία του 1970 ιδρύθηκαν άλλες μεγάλες βιομηχανίες χημικών προϊόντων, υφαντικών υλών, και κατασκευής μηχανών. Στην δεκαετία του 1980 υπήρξε μια στροφή προς τα καταναλωτικά βιομηχανοποιημένα προϊόντα, τις βιομηχανίες τροφίμων, ποτών και των κλωστό-υφαντουργικών προϊόντων.

Τα μεγαλύτερα προβλήματα για την Ελληνική Βιομηχανία και Βιοτεχνία προέκυψαν με την εγκατάλειψη του συστήματος του **προστατευτισμού**, την έλλειψη βασικών έργων υποδομής, την μικρή εσωτερική αγορά που απευθύνονται και κατά συνέπεια την μικρή ζήτηση, την έλλειψη νέων τεχνολογικών μεθόδων, την υποτυπώδη σύνδεση της έρευνας μεταξύ των πανεπιστημίων και των ερευνητικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων, την έλλειψη των μεγάλων επιχειρήσεων και τον μικρό ανταγωνισμό σχετικά με τις ξένες επιχειρήσεις, το μικρό μέγεθος της εσωτερικής αγοράς και κατά συνέπεια της μικρής ζήτησης, το ακριβό κόστος παραγωγής (δηλαδή των πρώτων υλών, των εργοδοτικών εισφορών, και των εισαγόμενων μηχανημάτων), την **από-βιομηχανοποίηση** που παρατηρείται την τελευταία

δεκαετία (με τον προσανατολισμό σε νέα καταναλωτικά προϊόντα, την αύξηση των εισαγομένων και την μείωση των εγχώριων παραγομένων προϊόντων).

Το καθεστώς του **προστατευτισμού** ίσχυε μέχρι την τελωνειακή ένωση της Ελλάδας με την Ε.Ε., και αφορούσε κυρίως την αύξηση της τιμής των εισαγόμενων προϊόντων με την επιβάρυνση διαφόρων δασμών και φόρων, την πριμοδότηση των εξαγομένων Ελληνικών προϊόντων, και γενικά την προτίμηση των Ελληνικών προϊόντων σε διαγωνισμούς και σε πλειστηριασμούς ακόμη και εάν η τιμή των Ελληνικών προϊόντων υπερέβαινε αυτή των εισαγομένων κατά 5%. Σκοπός του **προστατευτισμού** ήταν να βοηθηθούν οι Ελληνικές βιομηχανίες, τα Ελληνικά παραγόμενα προϊόντα και οι Ελληνικές εξαγωγές. Για να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα αυτά οι εκάστοτε κυβερνήσεις υιοθέτησαν διάφορα αναπτυξιακά προγράμματα για την αύξηση των δημοσίων επενδύσεων και την προσέλκυση των *ξένων άμεσων ιδιωτικών επενδύσεων*.

Στον τριτογενή τομέα, τα κυριότερα προβλήματα είναι η υπέρ-διόγκωση του δημόσιου τομέα και της αύξησης των απασχολούμενων δημοσίων υπαλλήλων, καθώς επίσης και η μείωση της παραγωγικότητας του δημοσίου τομέα. Για την επίλυση των προβλημάτων αυτών προωθείται η μείωση των δραστηριοτήτων του δημοσίου τομέα, ο εκσυγχρονισμός και η αποκέντρωση του και τέλος η ιδιωτικοποίηση αρκετών τμημάτων και υπηρεσιών. Επίσης προωθούνται η αύξηση των υπηρεσιών του ιδιωτικού τομέα (όπως λ.χ. των τραπεζών και ασφαλειών).

Από τις υπηρεσίες του τριτογενή τομέα ένα σημαντικό τμήμα για την Ελληνική οικονομία είναι η ναυτιλία. Η **εμπορική ναυτιλία** αποτελεί την δεύτερη μετά από τις εξαγωγές συναλλαγματοφόρο πηγή για την Ελληνική οικονομία. Το 1982 απασχολούσε η ναυτιλία πάνω από 110.000 χιλιάδες Έλληνες και το ναυτιλιακό συνάλλαγμα ανέρχονταν πάνω από 1,5 δισεκατομμύρια δολάρια. Την δεκαετία του 1980 υπήρξε μία μείωση στον αριθμό των εμπορικών πλοίων με Ελληνική σημαία (και αντίστοιχα στην συνολική χωρητικότητα των πλοίων). Ο διεθνής ανταγωνισμός καθώς επίσης και ο διεθνής χαρακτήρας της εμπορικής ναυτιλίας αποτελούν τα μεγαλύτερα εμπόδια για την ανάπτυξη της Ελληνικής ναυτιλίας.

Ο **τουρισμός** κατέχει την τρίτη θέση στην εισαγωγή συναλλάγματος μετά από τις εξαγωγές και την εμπορική ναυτιλία. Η ποιότητα προσφοράς των υπηρεσιών στον τουρισμό εξαρτάται από την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη που έχει η χώρα υποδοχής.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1980 οι χρονολογικές ενδείξεις έδειχναν καθαρά και πέρα από κάθε αμφιβολία ότι η Ελληνική οικονομία βρισκόταν σε βαθιά κρίση. Τα κύρια χαρακτηριστικά της κρίσης ήταν μεταξύ των άλλων τα ακόλουθα:

- Παρατεταμένη συνύπαρξη υψηλού πληθωρισμού και χαμηλού ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης.
- Μεγάλα δημοσιονομικά ελλείμματα.
- Υψηλά τρέχοντα ελλείμματα στο ισοζύγιο των διεθνών πληρωμών.
- Στασιμότητα στην βιομηχανική παραγωγή και στις επενδύσεις γενικότερα.

Η πολιτική των δημοσίων δαπανών ευνοούσε την ταχύρυθμη επέκταση του δημόσιου τομέα, την αναδιάρθρωση των δημοσίων δαπανών υπέρ των

καταναλωτικών τρεχουσών δαπανών, τη μείωση για αποταμίευση του δημοσίου, και την αλλαγή της σύνθεσης των δημοσίων επενδύσεων σε βάρος των έργων υποδομής. Ο δημόσιος τομέας διογκώθηκε περισσότερο με κρατικοποιήσεις μεγάλων επιχειρήσεων, όπως η Ολυμπιακή, τα Ναυπηγεία Σκαραμαγκά, τα Διυλιστήρια Ασπροπύργου, τον Ηλεκτρικό Σιδηρόδρομο και την Εμπορική Τράπεζα.

Πολλές από τις προηγούμενες αδυναμίες της Ελληνικής οικονομίας είχαν αρνητικές επιπτώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών και ιδιαίτερα στο εμπορικό ισοζύγιο, όπου η δυνατότητα αύξησης των εξαγωγών ήταν περιορισμένη. Η ελλειμματικότητα του εμπορικού ισοζυγίου οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αδυναμία αύξησης των εξαγωγών και υποκατάσταση των εισαγωγών με εγχώρια προϊόντα.

Η μεταφορά πόρων από τον ιδιωτικό τομέα προς τον δημόσιο, και η διάθεσή τους στη συνέχεια για καταναλωτικούς σκοπούς, είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της συνολική αποταμίευσης και επένδυσης. Η αδυναμία αύξησης των φορολογικών εσόδων σε αναλογία με τις δαπάνες, είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία μεγάλων ελλειμμάτων, που για να χρηματοδοτηθούν το κράτος αύξανε την προσφορά χρήματος, δημιουργώντας έτσι τεράστιες πληθωριστικές πιέσεις. Η συμπίεση των πληθωριστικών πιέσεων γινόταν με αυστηρούς ελέγχους τιμών, ιδίως στα γεωργικά προϊόντα, όταν οι διεθνείς τιμές σε είδη διατροφής ανέβαιναν και ήταν περίπου διπλάσιες από τις εσωτερικές με αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής καθώς και την επιπλέον ένταση των πληθωριστικών πιέσεων.

Οι εξελίξεις αυτές εντάθηκαν και κορυφώθηκαν στη δεκαετία του 1980-ειδικότερα από τα μέσα και μετά-σημειώνοντας απογοητευτικές επιδόσεις. Ο μέσος όρος του ετησίου ρυθμού μεγέθυνσης του ΑΕΠ ήταν στην Ελλάδα περίπου 1,6% κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1980. Την ίδια περίοδο ο μέσος ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ στις χώρες της Κοινότητας ήταν 2,17%, ενώ στο σύνολο του ΟΟΣΑ ήταν 2,8%. Το ισοζύγιο των τρεχουσών συναλλαγών ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν στην Ελλάδα -5,5% περίπου, ενώ στην Κοινότητα ήταν 0,1% και στον ΟΟΣΑ -0,7%. Τέλος, η μέση ετήσια αύξηση των ελληνικών ιδιωτικών παγίων επενδύσεων (χωρίς κατοικίες) ήταν 0,69% ενώ στην Κοινότητα και στον ΟΟΣΑ ήταν 3,8% και 4,3% αντίστοιχα.

Οι κυβερνήσεις προσπαθώντας να συγκρατήσει τις δυσμενείς αυτές εξελίξεις, οι οποίες μάλιστα επιδίνονταν με ραγδαίους ρυθμούς, ανάλαβε τη δημιουργία και εφαρμογή ενός διετούς σταθεροποιητικού προγράμματος, το οποίο πρόγραμμα θα σταθεροποιούσε την Ελληνική Οικονομία. Το σταθεροποιητικό πρόγραμμα περιλάμβανε συνοπτικά τα εξής παρακάτω μέτρα: Τροποποίηση της Αυτόματης Τιμαριθμικής Αναπροσαρμογής και μείωση των πραγματικών μισθών και το ανά μονάδα κόστος εργασίας, μείωση της προσφοράς χρήματος και μείωση των αναγκών χρηματοδότησης του δημοσίου τομέα. Αναστολή των προσλήψεων στο δημόσιο, έκτακτο φόρο πάνω στα κέρδη, τα ενοίκια και τα εισοδήματα από ελεύθερα επαγγέλματα, αύξηση των τιμών των δημοσίων επιχειρήσεων και τέλος εκκαθάριση, και άμεση εξυγίανση των προβληματικών επιχειρήσεων.

Οι βασικότεροι στόχοι αφορούσαν τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Οικονομίας, ώστε να μειωθούν τα ελλείμματα του ισοζυγίου πληρωμών και παράλληλα να μειωθεί και ο πληθωρισμός καθώς και τα δημόσια ελλείμματα. Ιδιαίτερα οι στόχοι του προγράμματος είχαν ως ακολούθως: Μείωση του ελλείμματος

του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, μείωση του πληθωρισμού, μείωση των καθαρών δανειακών αναγκών του δημοσίου, (η μείωση του ελλείμματος θα οδηγούσε στη σταθεροποίηση του εξωτερικού δημοσίου χρέους), μείωση της προσφοράς χρήματος με την ευρεία έννοια και τέλος αναδιανομή των παραγωγικών πόρων από την εγχώρια κατανάλωση-ιδιωτική και εγχώρια-στις επενδύσεις και τις εξαγωγές.

Τα μέσα της συγκρατημένης εισοδηματικής πολιτικής κατάφεραν να επιτύχουν τους στόχους που αφορούσαν την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, του περιορισμού του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών και μερικά της μείωσης του πληθωρισμού. Αντίθετα οι δημοσιονομικές και πληθωριστικές πολιτικές δεν κατάφεραν να μειώσουν τα δημόσια ελλείμματα και τον ρυθμό αύξησης της προσφοράς χρήματος. Έγιναν επίσης προσπάθειες για τον περιορισμό των προσλήψεων στο ελάχιστο δυνατό και την μείωση των επιδοτήσεων των επιτοκίων των τραπεζικών καταθέσεων. Η αύξηση των εσόδων επιδιώχθηκε πρώτον, με την κατάργηση των φορολογικών απαλλαγών που είχαν δοθεί σε διάφορες κατηγορίες φορολογουμένων, όπως στους βουλευτές, τους ηθοποιούς, τους δημοσιογράφους, καθώς επίσης με την ποινικοποίηση της φορολογικής απάτης σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και τέλος με την ποινικοποίηση της μη απόδοσης στο Δημόσιο παρακρατουμένων φόρων και τρίτον, με την επιβολή έκτακτης εισφοράς στα κέρδη των επιχειρήσεων.

Τα κυριότερα προβλήματα της Ελληνικής οικονομίας μπορούν να συνοψισθούν ως ακολούθως: στην χαμηλή παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας, στην διατήρηση του πληθωρισμού και της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα, στις χαμηλές επενδύσεις ιδιαίτερα στον βιομηχανικό τομέα, στην διόγκωση του δημόσιου τομέα-στην χαμηλή παραγωγικότητα, καθώς επίσης στις υψηλές δημόσιες δαπάνες και στις μεγάλες αμυντικές δαπάνες, και τέλος στην ασύμμετρη ανάπτυξη περιφέρειας και αστικών κέντρων καθώς επίσης και στην μείωση της γεννητικότητας.

Η αδυναμία διαμορφώσεως μιας μακροχρόνιας οικονομικής πολιτικής είχε σαν αποτέλεσμα την άσκηση μιας βραχυχρόνιας και περιστασιακής οικονομικής πολιτικής που βασιζόταν σε διάφορα έκτακτα και όχι συντονισμένα μέτρα που προσέφεραν βραχυχρόνιες λύσεις χωρίς όμως να επιλύουν τα χρόνια προβλήματα. Η ένταξη της χώρας μας στην ΕΕ μας δημιούργησε κάποιες υποχρεώσεις. Μία από τις κυριότερες υποχρεώσεις είναι της εφαρμογής της πολιτικής σταθεροποίησης, όπου οδηγεί αναμφισβήτητα σε μια «πίεση» της οικονομίας. Η ύφεση αυτή επιτείνεται από την ύφεση που βιώνουν οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εξαιτίας των συνθηκών που επικρατούν διεθνώς. Αυτό σημαίνει ότι η ύφεση εκδηλωθεί με μειωμένο ποσοστό αυξήσεως του ΑΕΠ και αυτό γιατί η ύφεση δεν πλήττει με την ίδια ένταση όλους τους κλάδους. Ορισμένοι είναι πιο ευαίσθητοι ενώ άλλοι αυξάνονται σταθερά. Ενώ προκύπτει ότι ακόμη και σε φάση υφέσεως η χώρα μας σημείωσε απόκλιση προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αναφορικά με τις επενδύσεις σημείωσαν αύξηση μεγαλύτερη στην Ελλάδα από ότι στην ΕΕ. Αν και αυτός ο αριθμός αύξησης για τη χώρα μας δεν ήταν ο κατάλληλος για να στηρίξει την ανάκαμψη της οικονομίας μας. Αν συγκριθεί μάλιστα με το ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ εύκολα συμπεραίνει κανείς ότι οι επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν οδήγησαν μάλλον σε εκσυγχρονισμό του μηχανικού εξοπλισμού παρά σε διεύρυνση της παραγωγικής διαδικασίας.

Τα παραπάνω μεγέθη που εξετάσαμε παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες ωστόσο θα πρέπει να συσχετισθούν με την εξέλιξη της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών

προϊόντων έτσι ώστε να έχουμε μία ολοκληρωμένη εικόνα. Επίσης σημειώθηκε ακόμη μεγαλύτερη μείωση της πραγματικής επιβαρύνσεως ανά μονάδα προϊόντος στην Ελλάδα από ότι εκείνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τις μελλοντικές εξελίξεις για την πορεία της υφέσεως υπάρχει αβεβαιότητα. Η ολοκλήρωση και ο τρόπος εφαρμογής της πολιτικής σταθεροποίησης καθώς και της δημοσιονομικής εξυγίανσης, θα συντελέσουν σημαντικά στην διαμόρφωση του επιπέδου της οικονομικής δραστηριότητας για τη χώρα μας.